

УДК 159.923

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2024.1.11>

**Кайманова Я. В.**

старший викладач кафедри психології  
Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут  
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад  
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»»  
e-mail: yana.kaymanova.82@ukr.net  
ORCID ID: 0000-0002-9540-6606

**Рябокоть Н. С.**

старший викладач кафедри психології  
Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут  
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад  
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»»  
e-mail: nadezda.ryabokon@gmail.com  
ORCID ID: 0000-0002-9735-0626

## ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖІНКИ-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

Зміни, що відбулися останнім часом у соціально-економічній, внутрішньо- та зовнішньополітичній сферах країни, визначили необхідність переозброєння та вдосконалення бойової діяльності війська за всіма напрямками. У сучасних збройних силах світу все частіше можна зустріти жінок-військовослужбовців, які виконують важливі функції й обіймають ключові позиції. Жінки в армії стикаються з особливими викликами й умовами, які впливають на їхню індивідуально-психологічну адаптацію та поведінку. Розвиток громадянського суспільства вимагає максимальної участі всіх у процесі суспільних реформ, однак традиційні гендерні стереотипи домінують і структурно виправдовують гендерну соціальну нерівність, у результаті чого потенціал більшості жінок залишається невикористаним і донині. У статті досліджено індивідуально-психологічні особливості жінок-військовослужбовців, зокрема їхні психологічні характеристики, адаптаційні стратегії та виклики, з якими вони стикаються.

**Ключові слова:** жінка-військовослужбовець, індивідуально-психологічні особливості, особистість, адаптаційні стратегії.

**Постановка проблеми.** Актуальність вивчення індивідуально-психологічних особливостей жінок-військовослужбовців зумовлена кількома важливими аспектами, що мають значний вплив на ефективність їхньої служби, психічне здоров'я та загальне благополуччя. У сучасних збройних силах спостерігається зростання кількості жінок, які обіймають різні військові посади, відіграють бойові ролі. Це потребує детального розуміння їхніх психологічних особливостей для забезпе-

чення ефективної служби й інтеграції в чоловічі колективи. У багатьох країнах упроваджуються політики щодо гендерної рівності у військових структурах, що підвищує необхідність досліджень у цій галузі.

Інтеграція жінок у військові підрозділи та розуміння їхніх психологічних особливостей можуть позитивно вплинути на командну роботу, підвищити моральний дух і загальну ефективність військових операцій. Жінки часто вносять у військові колективи унікальні навички та перспективи, що сприяє кращому виконанню завдань і підвищенню адаптивності підрозділів. Важливість соціальної підтримки, менторства й ефективних політик щодо гендерної рівності у військових структурах підкреслює необхідність у дослідженні психологічних аспектів служби жінок.

Створення підтримувального середовища та політик, які враховують індивідуально-психологічні особливості жінок-військовослужбовців, сприяє їхній професійній реалізації й особистому благополуччю.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Останні дослідження та публікації, присвячені вивченню індивідуально-психологічних особливостей жінок-військовослужбовців, відображають складність і багатогранність їхнього психологічного профілю. Ці дослідження охоплюють різні аспекти психологічного й емоційного стану жінок, які обрали військову кар'єру.

Якщо зробити аналіз історичного аспекту гендерної проблематики військової справи, можна побачити, що перші повідомлення про жінок, які займалися військовою справою, трапляються в давньогрецького історика Геродота. Письмові джерела давніх цивілізацій Греції, Риму й Індії підтверджують той факт, що у кельтів, германців, сарматів та індоєвропейських народів жінки брали безпосередню участь у бойових діях. Деякі з них навіть очолювали військові угруповання [2]. Історія свідчить і про випадки неефективного залучення жінок-військовослужбовців до врегулювання воєнних конфліктів.

Дебора Лі Кендіс та Ніколь Д. Бішоп, дослідниці зі США, вивчали психологічне здоров'я й адаптацію жінок у військових структурах, зокрема в контексті посттравматичного стресового розладу (далі – ПТСР) та депресії. Їхні роботи зосереджені на впливі бойового досвіду на психічне здоров'я жінок і необхідності розроблення й ефективності програм підтримки та реабілітації для жінок-військовослужбовців. Дослідження Керрі Дж. Брюер охоплюють адаптивність і стресостійкість жінок у воєнних умовах, зокрема в бойових діях. Вона також аналізувала соціальну підтримку та її вплив на психічне здоров'я жінок-військовослужбовців [10].

Дебора М. Стівенс зосереджувала дослідження на вивченні лідерських якостей жінок у військових структурах, а також на їхніх стратегіях подолання стресу. Вона аналізувала, як жінки-офіцери використовують свої навички емоційного інтелекту для зміцнення командної роботи та підвищення ефективності військових операцій. Марі А. Маккар вивчала гендерні аспекти військової служби,

зокрема різницю у психологічних реакціях чоловіків і жінок на стресові ситуації. Її дослідження охоплюють питання гендерної інтеграції у військові підрозділи та вплив цієї інтеграції на оперативну ефективність [10].

В Україні також є чимало науковців, які вивчають індивідуально-психологічні особливості жінок-військовослужбовців.

Дослідження С.О. Мельник, О.І. Дзюбенко, І.В. Калінчук, Н.О. Коваленко та Л.В. Михайленко охоплюють питання адаптації жінок до військової служби, а також психологічну підтримку та реабілітацію жінок-військовослужбовців, аналізують вплив військової служби на психічне здоров'я жінок, зосереджені на впливі бойових дій на психологічний стан жінок-військовослужбовців і стратегіях подолання стресу, містять аналіз чинників, що впливають на психічне здоров'я жінок-військовослужбовців, та методи підтримки їхньої емоційної стійкості, а також розкривають гендерні відмінності у сприйнятті стресових ситуацій [8].

Ці дослідження підкреслюють важливість урахування унікальних психологічних особливостей жінок-військовослужбовців у розробленні програм підтримки та політик, що сприяють їхньому професійному й особистому благополуччю. Важливо також продовжувати дослідження в цій галузі для більш глибокого розуміння й ефективного реагування на потреби жінок у військових структурах [6].

**Мета статті** полягає у проведенні аналізу й узагальненні індивідуально-психологічних особливостей жінок-військовослужбовців.

**Результати дослідження.** Нині до лав Збройних сил України входять понад 15 тис. жінок, з них майже 2 тис. – це офіцерські звання. Посади, які обіймають жінки в армії, в основному стосуються освіти та кадрової роботи, медицини, фінансів, права та логістики. За цим показником кількість жінок-військовослужбовців в українській армії дещо нижча, ніж в арміях розвинених країн світу. Як стверджує В.О. Куценко, жінки мають більш високий загальноосвітній рівень порівняно з такою ж категорією чоловіків-військовослужбовців. Отже, на думку автора, збільшення чисельності жінок у Збройних силах сприятиме підвищенню інтелектуального рівня особового складу [8].

Дослідження практик гендерної комунікації доводять, що самоактуалізаційні характеристики жінок-військовослужбовців є складними та суперечливими. Вони мають як позитивні, так і негативні детермінанти. До позитивних психологічних характеристик, характерних для жінок, які необхідно використовувати для підвищення ефективності військово-професійної діяльності, належать: увага, зважена особистісна оцінка у професійному спілкуванні, довірливість, відстороненість, уміння йти на компроміс і прощати чоловікам помилки, емоційність, комунікабельність, відкритість, здатність інтегрувати найкращі характеристики навколишнього середовища (жінки, які прожили багато років у шлюбі, успадковують найкращі риси чоловічої особистості), здатність швидко адаптуватися до умов військової служби, здатність не загубитися у важких життєвих і професійних обставинах військового табору, зібраність, стійкість,

уміння бути рішучою та непримиренною, коли це необхідно, уміння боротися за справедливість [9]. Досвід військ показує, що присутність жінок у військовому соціальному середовищі деякою мірою покращує стосунки у військовому колективі, часто стимулює соціальну та службову діяльність чоловіків у правильному напрямі.

Однак, як показує практика військового навчання, особливості жіночої психології накладають серйозний відбиток на стосунки в однозначно жіночому колективі. Підвищена емоційна чутливість жінок, прагнення до справедливого розподілу навантаження, боротьба за фаворитизм в таких підрозділах (вузлах зв'язку, тилових структурах, медичних установах тощо) часто призводять до невиправданих конфліктів на основі вирішення «типово жіночих суперечностей». Сімейні проблеми серед військовослужбовців-жінок також частіше, ніж серед військовослужбовців-чоловіків, впливають на ефективність їхньої служби.

Цілеспрямоване спостереження за практичною діяльністю жінок-військовослужбовців у пілотних підрозділах показує, що жінки мають значну самостійність у своїй поведінці. Про непередбачуваність жіночої поведінки та мислення говорять щирі відповіді самих жінок у багатьох розмовах з ними [6]. Багато в чому вона залежить від ситуації, їхнього настрою та самопочуття.

Проведені дослідження професіоналізації військовослужбовців-жінок дозволили виявити типологію їхніх основних груп [5].

До першої групи належать військовослужбовці-жінки «інноваційного» типу, більшість із яких реалізують свій особистий потенціал водночас у професійній і сімейній сферах. Дослідження показують, що ця група найменша серед військовослужбовців-жінок (1,2%). Сюди входять більшість жінок-офіцерів у званні майора і вище, а також жінки, які обіймають найбільш високооплачувані посади в гендерних сферах військової спеціалізації. «Інноваційні» жінки-військовослужбовці характеризуються високою задоволеністю своїми професійними якостями, високою військово-професійною самооцінкою, оптимальним узгодженням військових і сімейних обов'язків і чіткою гендерною ідентичністю як подружнього (статевого) партнера.

Друга група – це жінки-військовослужбовці, які професійно орієнтовані. Основною рушійною мотивацією представників цієї групи є визнання своїх досягнень у професійній діяльності та творча самореалізація (іноді на шкоду родині та родинним стосункам). Результати опитування показують, що таких жінок також порівняно небагато – лише 6%. Характерним для цієї групи військовослужбовців є те, що у структурі особистісної орієнтації змістовий бік професійної діяльності переважає над матеріальним, а середовище виступає чинником самоактуалізації особистості. Вони максимізують свій особистий потенціал на роботі. Здебільшого професійно орієнтовані жінки-військові зустрічаються у фемінізованих сферах військової діяльності: підрозділах зв'язку, штабах, медичній і матеріально-технічній службах. Серед них приблизно третина – одружені жінки, більше половини – неодружені.

До третьої групи входять жінки-військові, які працюють за потребою. Зазвичай це жінки-одиначки, розлучені жінки та жінки, які мають фінансові труднощі. Як показує аналіз, це найбільша група військовослужбовців-жінок – приблизно 67%. Ці жінки працюють не для самореалізації, а за принципом, що вибирати не доводиться. Якщо чоловіки зазвичай «інтегровані у професійну діяльність», то жінки на роботі часто відволікаються на сімейні справи. Мотивація до праці цієї групи жінок-військовослужбовців дуже низька, матеріальне стимулювання практично відсутнє, матеріальне забезпечення не залежить від навантаження. Особистісна орієнтація фокусується на міжособистісному спілкуванні в жіночому професійному середовищі.

Четверта категорія – сімейно орієнтовані жінки-військовослужбовці. Третина одружених жінок і менше половини неодружених належать до цієї групи, які вважають за краще присвятити більшу частину свого життя сім'ї. Неодружені жінки цієї групи не вирізняються високими досягненнями у професійній діяльності, оскільки одним із головних мотивів їхнього життя є створення благополучної сім'ї. На відміну від них, одружені жінки зі стажем роботи 10 і більше років зазвичай наполегливо працюють над підвищенням своєї професійної кваліфікації та кар'єрного статусу.

Науковці-дослідники прогнозують, що ХХІ ст. стане століттям жінок. «Чоловічі» цінності – особистий успіх, заснований на конкуренції, сильний підхід до вирішення проблем, ризик і авантюризм – будуть замінені «жіночими» цінностями: орієнтацією на загальне благо, мир і процвітання [3].

Важко окреслити межі впливу жінок на кожен аспект соціального та морального життя військовослужбовця. Жінки є носіями величезного морального потенціалу. Вони більш старанні, серйозні та дисципліновані, ніж чоловіки. За ступенем мотивації до військової служби їх можна поділити на три групи [4].

1. Жінки-військовослужбовці орієнтуються на довгострокову перспективу служби та розглядають її як найкращу можливість особистої самореалізації. Їм властиві високі ідеали самовідданого служіння Батьківщині. Вони прагнуть зразково виконувати свої обов'язки, стійко витримувати тягарі та примхи військової служби, прагнуть кар'єрного та професійного зростання.

2. Прагматичні жінки-військовослужбовці в основному задовольняють матеріальні потреби і деякою мірою духовні потреби. Загалом задоволені військово-професійними та матеріальними умовами, легко адаптуються в колективі (уміють завоювати авторитет і повагу командування та товаришів по службі). Вони часто вважають посади, які обіймають, «стелею» своєї кар'єри.

3. Найважча для розуміння категорія жінок-військовослужбовців – це ті, хто в армії по суті є «випадковими людьми». Вони готові розірвати контракт будь-якої миті, якщо є можливість, і отримати більшу фінансову підтримку в іншому місці.

Для підлеглих-жінок командир (начальник) повинен адаптувати свій стиль керівництва, сформований досвідом роботи в чоловічому колективі. Водночас

необхідно сприяти взаєморозумінню під час спілкування та налаштовувати підлеглих об'єктивно оцінювати отримані завдання, поведінку колег, дії колективу. Якщо психічному й емоційному зриву неможливо запобігти, то керівникам не варто ухвалювати поспішних рішень. Тільки після того, як підлеглий заспокоїться, можна давати відповідні оцінки та накази [1].

Зважаючи на їхню здатність детально описувати теми, що їх хвилюють, необхідно уникати загальних міркувань і бути якомога конкретнішими в їх представленні. Загалом, абстрактно-раціональне мислення чоловіків суперечить ірраціональному та перцептивному мисленню жінок.

Правило взаєморозуміння між начальниками-чоловіками та підлеглими-жінками стверджує: спроба створити позитивний настрій спілкування до переконання у важливості та необхідності тих чи інших дій не дасть результату. Стосунки із жінками-військовослужбовцями не можуть бути надто формальними. Важливо створити доброзичливу атмосферу спілкування та вміння зберігати чітку соціальну та психологічну дистанцію [4].

В організації особистої виховної роботи військовослужбовців-жінок важливо стимулювати процес особистісного самовдосконалення й активного самоствердження «Я» у нормативних соціально-психологічних ролях. Водночас такі якості, як чарівність, жіночність, дисциплінованість, працьовитість, пунктуальність, упорядкованість, доброзичливість, витривалість, старанність, наполегливість тощо, можуть служити керівною основою для дій, спираючись на власну ініціативу.

До негативних якостей, які необхідно придушувати у процесі самовиховання, належать: нестриманість, нетактовність, грубість, мінливість настрою, обмеженість, залежність, вразливість, балакучість і пліткарство, слабка здатність протистояти тиску в екстремальних ситуаціях, неохайність. На думку науковців, для жінок усіх груп характерна стратегія «супержінки» – бажання працювати якомога більше, скільки захочеться, щоб не образити своїх командирів і найближче оточення. Типовими позитивними якостями жінок-військовослужбовців є цілеспрямованість, довірливість, відстороненість, уміння йти на компроміс і прощати чоловічі помилки, уміння не розгубитися у складних життєвих і професійних ситуаціях. Останній пункт може здатися суперечливим, оскільки жінки зазвичай першими впадають у паніку, але жінки, які деякий час служили в армії, відрізняються від цивільних. У них більш розвинений чоловічий розум, тобто вони орієнтуються на логіку, а не на емоції [7].

Жінки-військовослужбовці є специфічною соціально-демографічною та військово-професійною групою, яка потребує особливої уваги з боку науковців і військових практиків. Необхідно констатувати, що представництво жінок у сфері оборони держави зростає, що відповідає загальносвітовим тенденціям [2].

Військовослужбовці-жінки більше відкриті до потреб суспільства, а мотив приносити найбільшу користь суспільству посідає одну з перших позицій в їхній ієрар-

хії соціальних цінностей. Інтереси суспільства є пріоритетними для військовослужбовця-жінки, а це завжди було і залишається ціннісним пріоритетом для армії, що стоїть на захисті інтересів свого народу. Яскравим свідченням «відкритості» мотивації військовослужбовця-жінки є високий рейтинг мотиву «бути корисною суспільству в надзвичайних ситуаціях». Адже саме цей мотив спроможний забезпечити ефективне виконання нових функцій армії, пов'язаних з її участю в подоланні наслідків екологічних і техногенних катастроф, проявів тероризму тощо [10].

Узагальнюючи, можна зробити такі висновки:

- 1) у жінок спостерігається більш високий рівень розвитку професійної рефлексії, ніж у чоловіків;
- 2) чоловіки демонструють більш високий рівень прямої агресії, натомість жінки більш схильні до агресії, яка не має вираження у фізичних діях;
- 3) нестачу фізичної сили жінки компенсують тренуваністю та майстерністю володіння зброєю;
- 4) фізіологічні властивості жіночого організму надають можливість жінкам бути більш стійкими під час випробувань тривалими фізичними навантаженнями, жінки більш стійкі до стресу;
- 5) найбільш стійкими в чоловіків є інтелектуальні інтереси, готовність змиритися з невдачею, високий рівень претензій, а жінки демонструють наполегливість, естетичну чуйність, життєрадісність [5].

**Висновки та перспективи подальшого дослідження.** Незважаючи на зростання ролі жінок у Збройних силах, наукові дослідження, присвячені вивченню особистісних якостей і стану здоров'я жінок-військовослужбовців, часто є предметом інтересу суто іноземних учених. У нашій державі, незважаючи на наявність керівних документів, що стандартизують порядок прийняття жінок на військову службу, з різних причин дослідження проблеми «приходу жінок на військову службу» у сучасних умовах не отримали належного розвитку й оцінки.

На жаль, досі не з'ясовано, наскільки психологічні характеристики жінок відповідають вимогам військово-професійної діяльності, які риси їхньої особистості порівняно з військовослужбовцями-чоловіками. Тому існує об'єктивна необхідність проведення цілеспрямованих психологічних досліджень індивідуальних особливостей жінок, які проходять військову службу.

#### **Список використаних джерел і літератури**

1. Барко В.І., Смірнова О.М. Теоретичні засади визначення поняття гендерної рівності в діяльності органів внутрішніх справ України на сучасному етапі розвитку суспільства. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 4 (41). С. 152–155.
2. Гендер у психологічних та соціальних дослідженнях : навчальний посібник / Л.О. Шевченко та ін. Київ, 2015. 148 с.
3. Грицай І.О. Проблема гендерного балансу в національних збройних силах: теоретико-прикладний аспект. *Науковий вісник публічного та приватного права. Теорія та історія держави і права*. 2016. Вип. 5. С. 38.

4. Калагін Ю.А. Гендерний аспект типологізації особистості військовослужбовців Збройних сил України. *Український соціум*. 2013. № 3 (46). С. 44–53.
5. Куценко В.О. Гендерний аспект у сучасній військовій справі. Вісник Севастопольського національного технічного університету. 2012. 154 с.
6. Психологічні особливості проходження військової служби військовослужбовцями-жінками в Національній гвардії України : монографія / І.І. Приходько та ін. ; за заг. ред. І.І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2021. 246 с.
7. Смірнова О.В. Організаційно-правове та психологічне забезпечення гендерної рівності в діяльності органів внутрішніх справ України та 227 правоохоронних органів зарубіжних країн. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Психологія*. 2014. Т. 19. Вип. 2 (32). С. 298–306.
8. Філіяніна Л.А. Армія vs жінки: питання гендерної рівності в деяких сучасних збройних силах світу. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. 219 с.
9. Бурчак О.І. Гендерні особливості особистісних властивостей військовослужбовців. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/12529/1.pdf>. (дата звернення: 24.05.2024).
10. Жінки в армії: ЗСУ і світовий досвід. URL: <http://wartime.org.ua/30613-zhnki-v-armiyi-zsu-svtoviy-dosvd.html> (дата звернення: 25.05.2024).

#### References

1. Barko, V.I., & Smirnova, O.M. (2014). Teoretychni zasady vyznachennia poniattia hendernoї rivnosti v diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Theoretical Foundations for Defining the Concept of Gender Equality in the Activities of Internal Affairs Agencies of Ukraine at the Current Stage of Society Development]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, Vyp. 4 (41). S. 152–155 [in Ukrainian].
2. Hender u psykholohichnykh ta sotsialnykh doslidzhenniakh (2015). [Gender in psychological and social research]: navch. posib. / L.O. Shevchenko ta in. Kyiv. 148 s. [in Ukrainian].
3. Hrytsai, I.O. (2016). Problema hendernoho balansu v natsionalnykh zbroinykh sylakh [The Problem of Gender Balance in the National Armed Forces]: teoretyko-prykladnyi aspekt. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava. Teoriia ta istoriia derzhavy i prava*. Vyp. 5. S. 38 [in Ukrainian].
4. Kalahin, Yu.A. (2013). Hendernyi aspekt typolohizatsii osobystosti viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy [Gender Aspect of Typologising the Personality of Servicemen of the Armed Forces of Ukraine]. *Ukrainskyi sotsium*. № 3 (46). S. 44–53 [in Ukrainian].
5. Kutsenko, V.O. (2012). Hendernyi aspekt u suchasniї viiskovii spravi [The gender aspect in modern military affairs]. *Visnyk SevNTU*. 154 s. [in Ukrainian].
6. Psykholohichni osoblyvosti prokhodzhennia viiskovoi sluzhby viiskovosluzhbovtziv zhyinkamy v Natsionalnii hvardii Ukrainy (2021). [Psychological features of military service by female servicemen in the National Guard of Ukraine]: monohrafiia / I.I. Prykhodko, N.V. Yurieva, Ya.V. Matsehora, O.S. Kolesnichenko; za zah. red. prof. I.I. Prykhodka. Kharkiv: NA NHU. 246 s. [in Ukrainian].
7. Smirnova, O.V. (2014). Orhanizatsiino-pravove ta psykholohichne zabezpechennia hendernoї rivnosti v diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy ta 227 pravookhoronnykh orhaniv zarubizhnykh krain [Organisational, legal and psychological support of gender equality in the activities of law enforcement agencies of Ukraine and 227 law enforcement agencies of foreign countries]. *Visnyk ONU im. I.I. Mechnykova. Psykholohiia*, T. 19. Vyp. 2 (32). S. 298–306 [in Ukrainian].
8. Filianina, L.A. (2018). Armiia vs zhinky: pytannia hendernoї rivnosti v deiakykh suchasnykh zbroinykh sylakh svitu [Army vs. women: the issue of gender equality in some of the world's mod-



ern armed forces]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 219 s. [in Ukrainian].

9. Burchak, O.I. Henderni osoblyvosti osobystisnykh vlastyvostei viiskovosluzhbovtiv [Gender peculiarities of personal characteristics of military personnel]. Retrieved from: <http://eprints.zu.edu.ua/12529/1.pdf>. (data zvernennia: 24.05.2024) [in Ukrainian].

10. Zhinky v armii: ZSU i svitovy dosvid [Women in the army: The Armed Forces of Ukraine and international experience]. Retrieved from: <http://wartime.org.ua/30613-zhnki-v-armyi-zsu-svto-viy-dosvd.html> (data zvernennia: 25.05.2024) [in Ukrainian].

**Kaimanova Ya. V.**

Senior Lecturer at the Department of Psychology  
The North-Ukrainian Institute of the Private Joint Stock Company  
“Higher education institution  
“The Interregional Academy of Personnel Management””

**Riabokon N. S.**

Senior Lecturer at the Department of Psychology  
The North-Ukrainian Institute of the Private Joint Stock Company  
“Higher education institution  
“The Interregional Academy of Personnel Management””

**INDIVIDUAL AND PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS  
OF FEMALE SOLDIERS**

The recent changes in the socio-economic, domestic and foreign policy spheres of the country have determined the need to rearm and improve the combat performance of the army in all areas. In the modern armed forces of the world, it is increasingly common to see women in the military performing important functions and holding key positions. Women in the army face special challenges and conditions that affect their individual psychological adaptation and behavior. The development of civil society requires maximum participation of all in the process of social reforms, but traditional gender stereotypes dominate and structurally justify gender social inequality, as a result of which the potential of most women remains untapped to this day. This article explores the individual psychological characteristics of women in the military, including their psychological characteristics, adaptation strategies and challenges they face.

**Key words:** servicewoman, individual psychological characteristics, personality, adaptation strategies.